

EKONOMIKOS IR VERSLUMO ILGALAIKIO PLANO IV GIMNAZIJS KLASEI RENGIMAS

Ilgalaikio plano pavyzdys pateikiamas vadovaujantis Ekonomikos ir verslumo bendrosios programos (toliau – BP) nuostatomis. Bendrųjų programų dalykų mokymosi turinys pateikiamas, apimant 100 proc. bendruosiuose ugdymo planuose dalykui numatytų metinių pamokų. Lentelėje pateiktą pamokų skaičių mokytojas gali keisti atsižvelgdamas į mokinių poreikius, pasirinktas mokymosi veiklas ir ugdymo metodus.

Mokykloje susitariama dėl mokymosi turinio pasirinkimo principų, įgyvendinimo nuostatų ir derinimo su kitais toje klasėje ar gretimose klasėse dirbančiais mokytojais, atsižvelgiant į mokinių mokymosi poreikius.

Dėl ilgalaikio plano formos nutarimą priima mokyklos bendruomenė, todėl nebūtina siekti vienodos formos, svarbu sudaryti ilgalaikį planą taip, kad jis būtų patogus ir informatyvus mokytojui, padėtų planuoti trumpesnio laikotarpio (pvz., pamokos, pamokų ciklo, savaitės) ugdymo procesą, kuriame galėtų būti nurodomi ugdomi pasiekimai, kompetencijos, sąsajos su tarpdalykinėmis temomis. Planas orientuotas aktyviai ir kūrybinei mokinių veiklai ugdyti. Organizuojant ugdymo procesą, taikomi įvairūs aktyvūs mokymo ir mokymosi metodai: situacijos modeliavimai, kompiuteriniai modeliavimai, verslo žaidimai, tiriamasis darbas, diskusijos, darbas grupėse ir kt. Pamokų ir veiklų planavimo pavyzdžių galima rasti vidurinio ugdymo BP įgyvendinimo rekomendacijų dalyje „Veiklų planavimo ir kompetencijų ugdymo pavyzdžiai“. Planuodamas mokymosi veiklas mokytojas tikslingai pasirenka, kurias kompetencijas ir pasiekimus ugdyt atsižvelgdamas į konkrečios klasės mokinių pasiekimus ir poreikius. Šį darbą palengvins naudojimas [Švietimo portale pateiktos BP](#) atvaizdavimu su mokymo(si) turinio, pasiekimų, kompetencijų ir tarpdalykinių temų nurodytomis sąsajomis. Vidurinio ugdymo BP įgyvendinimo rekomendacijų dalyje “Tarpdalykinės temos Ekonomikos ir verslumo dalyko programoje “ išryškinti tarpdalykinių temų aspektai, jungtys su kitais dalykais, dalykų horizontalios tarpusavio dermės.

Kompetencijos nurodomos prie kiekvieno pasirinkto koncentro pasiekimo:

Ekonomika ir verslumas

Visa bendroji programa

Pagrindinis ugdymas

Vidurinis ugdymas

BP dalys

- Bendrosios nuostatos
- Dalyko tikslas ir uždaviniai
- Kompetencijų ugdymas
- Pasiekimų sritys ir pasiekimai
- Pasiekimų raida
- Mokymo(si) turinys
- Pasiekimų vertinimas
- Išteklių

Klasės

Pasiekimų sritys ir pasiekimai

Pasiekimų sritys žymimos raide (pavyzdžiui, A, B). Lentelėse kiekvienam klasių koncentrai pasiekimų lygį (3) ir aukštesnysis (4). Raidės ir skaičių junginyje pasiekimas, o antru skaičiumi (2) – pasiekimų lygis.

▼ Orientavimasis rinkoje (A)

III–IV gimnazijos klasių koncentras

▼ A1. Geba logiškai samprotauti apie rinkos dalyvių elgseną ir pinigų vaidmenį ekonomikoje.

▼ A2. Analizuoja veiksnius, turinčius įtakos rinkos kainų pokyčiams.

▼ A3. Atpažįsta rinkos konkurencines struktūras realiame gyvenime. Geba paaiškinti konkurencijos įtaką rinkai.

▼ Asmeninių finansų tvarkymas (B)

III–IV gimnazijos klasių koncentras

▼ B1. Geba analizuoti gyventojų pajamų šaltinius ir nustatyti pajamų ir išlaidų struktūrą.

Kūrybiškumo kompetencija

Tyrinėjimas

Identifikuoja kūrybines problemas skirtinguose socialiniuose, kultūriniuose ir kituose kontekstuose. Savarankiškai kelia klausimus, kurie padeda kritiškai vertinti kompleksines problemas. Renka ir kritiškai analizuoja kūrybai reikalingą informaciją pagal kelis kriterijus (pvz., patikimumo, autentiškumo, pagrįstumo, tinkamumo, šališkumo). Argumentuotai pasirenka informacijos rinkimo strategijas, numato alternatyvas, įvertina rizikas. Dalinasi žiniomis, idėjomis, patirtimi, derina asmeninius ir aplinkinių žmonių interesus, kritiškai vertina kūrybos kontekstą ir aplinkybes.

Spustelėjus pasirinktą pasiekimą atidaromas pasiekimo lygių požymių ir pasiekimui ugdyti skirto mokymo(si) turinio citatų langas:

BP dalys

- Bendrosios nuostatos
- Dalyko tikslas ir uždaviniai
- Kompetencijų ugdymas
- Pasiekimų sritys ir pasiekimai
- Pasiekimų raida
- Mokymo(si) turinys
- Pasiekimų vertinimas
- Iššūkiai

Klasės

Pasiekimų sritys ir pasiekimai

Pasiekimų sritys žymimos raide (pavyzdžiui, A, B), raide ir skaičiumi (pavyzdžiui, A1, A2) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas. Lentelėse kiekvienam klasių koncentrai pasiekimai aprašomi keturiais pasiekimų lygiais: slenkstinis (1), patenkinamas (2), pagrindinis (3) ir aukštesnysis (4). Raidės ir skaičių junginyje (pavyzdžiui, A1.2) raide žymima pasiekimų sritis (A), pirmu skaičiumi (1) nurodomas pasiekimas, o antru skaičiumi (2) – pasiekimų lygis.

^ Orientavimasis rinkoje (A)

Veiklos sritis apima nuostatas, gebėjimus, vertybes ir žinias, padedančias mokiniui suvokti pagrindinius veikimo ir bendradarbiavimo rinkos ekonomikoje principus. Šios pasiekimų srities mokinių pasiekimai: A1–A3.

III–IV gimnazijos klasių koncentras

^ A1. Geba logiškai samprotauti apie rinkos dalyvių elgseną ir pinigų vaidmenį ekonomikoje.

Klasių koncentrai	Slenkstinis lygis	Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
III–IV gimnazijos klasių koncentras	Demonstruoja bendrą supratimą apie ekonomikos žinių taikymą mokytojo pateiktose situacijose (A1.1).	Diskutuoja apie pasirinkimo svarbą išteklių ribotumo sąlygomis. Paaiškina rinkos dalyvių – namų ūkių, verslo ir valstybės – vaidmenį ekonominėje apytakoje (A1.2).	Aptaria atskirų rinkos dalyvių (gamintojų, namų ūkių, bankų, profesinių sąjungų) elgseną ir pinigų vaidmenį ekonomikoje (A1.3).	Vertina rinkos dalyvių elgseną ir teikia argumentuotas išvadas (pastabas). Analizuoja pinigų paklausą ir pasiūlą bei jų įtaką kainų lygiui (A1.4).
 Mokymo(si) turinys				

^ A2. Analizuoja veiksnius, turinčius įtakos rinkos kainų pokyčiams.

^ A3. Atpažįsta rinkos konkurencines struktūras realiame gyvenime. Geba paaiškinti konkurencijos įtaką rinkai.

Tarpdalykinės temos nurodomos prie kiekvienos mokymo(si) turinio temos. Užvedus žymeklį ant prie temų pateiktų ikonėlių atsiveria langas, kuriame matoma tarpdalykinė tema ir su ja susieto(-ų) pasiekimo(-ų) ir (ar) mokymo(si) turinio temos(-ų) citatos.

BP dalys ▼

- Bendrosios nuostatos
- Dalyko tikslas ir uždaviniai
- Kompetencijų ugdymas
- Pasiekimų sritys ir pasiekimai
- Pasiekimų raida
- Mokymo(si) turinys
- Pasiekimų vertinimas
- Ištekliai

Mokymo(si) turinys

III–IV gimnazijos

▼ III gimnazijos

^ Orientacija

Darnus vystymasis
Finansinis raštingumas

Žinios apie finansus

24.1.1. [...] Mikro- ir makroekonomikos problemos ir ekonominių subjektų pasirinkimai. Neoklasikinės ekonomikos ir elgsenos ekonomikos pagrindiniai principai. Diskutuojama, kodėl visi privalo išmanyti ekonomikos pagrindus, apibūdinama ekonomikos svarba visuomenės gyvenime, nusakomi pagrindiniai ekonominės minties raidos etapai.

- ▼ Ekonomikos mokslo raida ir ryšiai su kitais mokslais. €
- ▼ Ištekliai. €
- ▼ Ekonomikos sistemos (tradicinė (papročių), komandinė, rinkos, mišrioji). €
- ▼ Rinka. €
- ▼ Išteklių rinka (darbo rinka, kapitalo rinka, žemės rinka). /:\
- ▼ Konkurencijos struktūra. €

Ugdymo plane IV gimnazijos klasėje Ekonomikai ir verslumui skirta 3 savaitinės pamokos, t.y. 102 akademinės valandos. Ilgalaikio plano pavyzdyje pateikiamas preliminarus Bendruosiuose ugdymo planuose dalykui numatyto valandų skaičiaus paskirstymas:

- stulpelyje „*Mokymo(si) turinio tema*“ yra pateikiamos Ekonomikos ir verslumo BP temos;
- stulpelyje „*Tema (+BP citata)*“ aprašomi pasiekimai, kokius ugdyti pamokos metu;
- stulpelyje „*Val. sk.*“ yra nurodytas galimas nagrinėjant temą pasiekimams ugdyti skirtingas pamokų skaičius. Lentelėje pateiktą pamokų skaičių mokytojas gali keisti atsižvelgdamas į mokinių poreikius, pasirinktas mokymosi veiklas ir ugdymo metodus;
- stulpelyje „*Ugdomi pasiekimai*“ aprašoma, kokius pasiekimus rekomenduojama ugdyti;
- stulpelyje „*Ugdomos kompetencijos*“ nurodoma, kokios kompetencijos yra ugdomos;
- stulpelyje „*Esminės sąvokos*“ yra nurodoma, kokias sąvokas reikėtų aptarti nagrinėjamoje temoje;
- stulpelyje „*Tarpdalykinės temos*“ pateikiamas veiklų sąrašas yra susietas su BP įgyvendinimo rekomendacijų dalimi „Dalyko naujo turinio mokymo rekomendacijos“, kurioje galima rasti išsamesnės informacijos apie ugdymo proceso organizavimą įgyvendinant atnaujintą BP.
- stulpelyje „*Vadovėlis*“ pateikiamos nuorodos, kuriuose galima rasti informacijos nagrinėjamai temai.
- Mokytojo nuožiūrai paliktos 6 rezervinės valandos.
-

EKONOMIKOS IR VERSLUMO IV GIMNAZIJS KLASĖS ILGALAIKIS PLANAS

Mokymosi turinio tema	Tema (+ BP citata)	Val. sk.	Ugdomi pasiekimai	Ugdomos kompetencijos	Esminės sąvokos	Tarpdalykinės temos	Vadovėlis
<p>Valstybės vaidmens ekonomikoje ir ekonomikos rodiklių nagrinėjimas bei vertinimas. Planuojamas pamokų skaičius</p>	<p>Rinkos ribotumas. BP. Išorės efektai. Valstybės dalyvavimo ekonomikoje kryptys, funkcijos. Tiesioginis ir netiesioginis valdžios dalyvavimas rinkoje. Diskutuojama apie valstybės vaidmenį ir reikšmę ekonomikoje, viešąsias prekes ir paslaugas.</p>	<p>5</p>	<p>Analizuoja ir vertina šalies valdžios sprendimus dėl biudžeto pajamų ir išlaidų. Skiria valstybės biudžeto deficitą nuo valstybės skolos. Paaiškina biudžeto deficito mažinimo būdus bei didėjančio deficito grėsmę šalies ekonomikos stabilumui.</p> <p>Analizuoja 3–4 pasirinktų šalių makroekonominis rodiklius, juos lygina ir generuoja išvadas. Analizuoja skirtingų laikotarpių infliacijos lygį ir paaiškina infliacijos priežastis. Vertina šešėlinės</p>	<p>Pažinimo; Komunikavimo; Kūrybiškumo; Pilietiškumo; Kultūrinė; Skaitmeninė; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos.</p>	<p>Išorės efektai, viešosios gėrybės, valstybės biudžetas, valstybės/vyriausybės išlaidos ir pajamos, grynasis eksportas, amortizacija, renta, „šešėlinė“ ekonomika, negamybiniai sandoriai, tiesioginiai ir netiesioginiai mokesčiai, akcizas, pelno mokestis, pridėtinės vertės mokestis (PVM), proporciniai, progresiniai, regresiniai mokesčiai, makroekonominiai rodikliai, bendrasis nacionalinis</p>		<p>Vadovėlis. Ekonomika: vadovėlis XI–XII klasei I-II dalis. Danutė Poškienė, Ginta Railienė, Marijus Keršys. Vilnius: TEV, 2006. Ekonomika: vadovėlis 11–12 klasei. Valdemaras Makutėnas, Daiva Makutėnienė I knyga. Kaunas: Šviesa, 2008. Ekonomika ir verslas. Vadovėlis, I - II dalys. Raimondas Kuodis, Daiva Strielkūnienė, Danutė Bareikienė. Lietuvos Junior Achievement, Vilnius, 2017. Ekonomika:</p>

			<p>ekonomikos įtaką šalies ekonomikai .</p> <p>Paaiškina, kaip fiskalinė politika gali sušvelninti ekonominius svyravimus ir kokios galimos skatinančios fiskalinės politikos pasekmės. Nusako monetarinės politikos esmę ir valstybės skolos valdymą.</p>		<p>produktas, bendrasis vidaus produktas, BVP defliatorius, nacionalinės pajamos, infliacija/defliacija, hiperinfliacija, stagfiacija, baziniai metai, nedarbo lygis, aktyvumo lygis, užimtumo lygis, bedarbiai, laikinasis nedarbas, struktūrinis nedarbas, ciklinis nedarbas, visiškas užimtumas, natūralus nedarbo lygis, ekonominiai ciklai, fiskalinė politika, monetarinė politika, centrinis bankas, privalomasis rezervas, pinigų multiplikatorius, ekonominis augimas,</p>		<p>vadovėlis 11–12 klasioms / Aušra Maldeikienė. Vilnius: Tyto alba, 2004.</p>
	<p>Valstybės biudžetas. BP. Valstybės biudžeto pajamų šaltiniai ir išlaidų paskirstymas (asignavimai). Tiesioginiai ir netiesioginiai mokesčiai. Mokesčių sistema (proporciniai, progresiniai, regresiniai mokesčiai). Ribinis ir vidutinis mokesčio tarifas. Nacionalinio biudžeto sandara. Analizuojama Lietuvos mokesčių sistema. Pagal statistinius duomenis analizuojama valstybės biudžeto struktūra. Diskutuojama apie iššūkius biudžeto balansui užtikrinti.</p>	6			<p>Antikorupcija, Planavimas ir valdymas.</p>	<p>Vadovėlis. Ekonomika: vadovėlis XI–XII klasei II dalis. Danutė Poškienė, Ginta Railienė, Marijus Keršys. Vilnius: TEV, 2006. Ekonomika: vadovėlis 11–12 klasei. I knyga. Valdemaras Makutėnas, Daiva Makutėnienė Kaunas: Šviesa, 2008. Ekonomika ir verslas. Vadovėlis, I - II dalys. Raimondas Kuodis, Daiva Strielkūnienė, Danutė Bareikienė. Lietuvos Junior Achievement, Vilnius, 2017.</p>	

	<p>Nacionaliniai pajamų rodikliai.</p> <p>B.P. Pagrindiniai nacionalinių pajamų rodikliai: bendrosios nacionalinės pajamos (bendrasis nacionalinis produktas), bendras vidaus produktas (nominalusis, realusis), grynasis vidaus produktas, žaliasis BVP (angl. green GDP), BVP vienam gyventojui. BVP defliatorius. Bendrojo vidaus produkto skaičiavimo metodai: gamybos, pajamų, išlaidų. Pervedamieji mokėjimai (angl. transfer payments) verslui ir namų ūkiams. Pagal pateiktus sąlyginius duomenis apskaičiuojamas BVP pajamų ir išlaidų būdu. Analizuojami, palyginami skirtingų pasirinktų dviejų - trijų šalių nacionalinių sąskaitų statistiniai duomenys, skaičiuojami makroekonominių rodiklių pokyčiai. Lyginant skirtingų šalių BVP vienam gyventojui duomenis</p>	7 - 8			<p>visuomenės gerovė, perkamoji galia, darbo išteklių, darbo jėga, bedarbis, biudžeto deficitas, valstybės skola, vartojimo kainų indeksas, žiedinė ekonomika, žaliaji ekonomika, ekonomikos gerovė, Lorenzo kreivė, Phillipso kreivė, Gini indeksas.</p>	Žinios apie finansus.	<p>Ekonomika: vadovėlis 11–12 klasei. Valdemaras Makutėnas, Daiva Makutėnienė. II knyga. Kaunas: Šviesa, 2008.</p> <p>Ekonomika ir verslas. Vadovėlis, II dalis. Raimondas Kuodis, Daiva Strielkūnienė, Danutė Bareikienė. Lietuvos Junior Achievement, Vilnius, 2017.</p> <p>Ekonomika: vadovėlis 11–12 klasėms / Aušra Maldeikienė. Vilnius: Tyto alba, 2004.</p>
--	---	-------	--	--	---	-----------------------	---

	diskutuojama apie tų šalių gyvenimo kokybę.						
	<p>Nedarbas. B.P. Ekonomiškai aktyvūs (darbo jėga) ir ekonomiškai neaktyvūs gyventojai. Nedarbas, jo rūšys (laikinas, struktūrinis, ciklinis), priežastys ir pasekmės (socialinės, ekonominės). Natūralus nedarbo lygis. A. Okuno dėsnis. Užimtumo ir nedarbo rodikliai. Aptariama jaunimo nedarbas ir lygios galimybės darbo rinkoje. Analizuojama, kas sudaro darbo jėgą. Skaičiuojami šalies darbo rinką apibūdinantys rodikliai, užimtumo ir nedarbo lygiai. Analizuojami skirtingų šalių užimtumo ir nedarbo rodiklių duomenys. Diskutuojama, kokiomis priemonėmis galima mažinti nedarbą. Aptariama smulkaus ir vidutinio verslo reikšmė Lietuvos darbo rinkai.</p>	5 - 6				Nacionalinis saugumas	Vadovėlis. Ekonomika: vadovėlis XI–XII klasei I-II dalis. Danutė Poškienė, Ginta Railienė, Marijus Keršys. Vilnius: TEV, 2006.

<p>Infliacija. B.P. Infliacijos rūšys ir priežastys. Infliacijos matavimas. Vartotojų kainų indeksas. Disinfliacija. Defliacija. Stagfliacija. Teigiami ir neigiami infliacijos padariniai. Infliacijos ir nedarbo ryšys, Filipso kreivė (<u>angl. Phillips curve</u>). Analizuojama infliacijos dinamika Lietuvoje, perkamosios galios pokyčiai. Diskutuojama apie infliacijos ir nedarbo ryšį.</p>	6-7				<p>Antikorupcija, Darnus vystymasis – be skurdo ir bado, Mokymasis visą gyvenimą, Ugdymas karjerai.</p>	<p>Vadovėlis. Ekonomika: vadovėlis XI–XII klasei II dalis. Danutė Poškienė, Ginta Railienė, Marijus Keršys. Vilnius: TEV, 2006. Ekonomika: vadovėlis 11–12 klasei. Valdemaras Makutėnas, Daiva Makutėnienė. II knyga. Kaunas: Šviesa, 2008. Ekonomika: vadovėlis 11–12 klasėms / Aušra Maldeikienė. Vilnius: Tyto alba, 2004.</p>
<p>Ekonomikos ciklas ir jo fazės. B.P. Analizuoja ekonominių svyravimų priežastis ir pasekmes, grafinę ekonomikos ciklinių svyravimų interpretaciją. Aptariamas ekonomikos augimo ir visuomenės gerovės ryšys. Nagrinėjama, kodėl visuomenės gerovei</p>	5-6				<p>Žinios apie finansus.</p>	<p>Vadovėlis. Ekonomika: vadovėlis XI–XII klasei II dalis. Danutė Poškienė, Ginta Railienė, Marijus Keršys. Vilnius: TEV, 2006.</p>

<p>atspindėti nepakanka vien ekonominių rodiklių. Susipažįstama su alternatyviais visuomenės gerovės indeksais (ŽSRI, Laimės indeksas ir kt.).</p>						
<p>Visuminė paklausa ir pasiūla. B.P. Visuminė paklausa ir jos veiksniai. Visuminė pasiūla (keinsistinis ir monetaristinis požiūris) ir jos veiksniai. Visuminės pasiūlos kreivės trumpuoju ir ilguoju laikotarpiu. Trumpojo ir ilgojo laikotarpio pusiausvyra. Grafiškai vaizduojamas ir analizuojamas visuminės pasiūlos ir visuminės paklausos pokyčių poveikis realiajam BVP ir kainų lygiui.</p>	5				Žinios apie finansus.	<p>Vadovėlis. Ekonomika: vadovėlis XI–XII klasei I-II dalis. Danutė Poškienė, Ginta Railienė, Marijus Keršys. Vilnius: TEV, 2006. Ekonomika: vadovėlis 11–12 klasėms / Aušra Maldeikienė. Vilnius: Tyto alba, 2004.</p>
<p>Valstybės ekonominė politika. B.P. Monetarinė politika ir jos įgyvendinimas. Europos centrinio banko vaidmuo. Fiskalinė politika. Ekonominės politikos (fiskalinės ir monetarinės</p>	5-6				<p>Nacionalinis saugumas, Darnus vystymasis – be skurdo ir bado, Aplinkos apsauga, Klimato kaita,</p>	<p>Ekonomika: vadovėlis 11–12 klasei. Valdemaras Makutėnas, Daiva Makutėnienė. I ir II knyga. Kaunas: Šviesa, 2008. Ekonomika:</p>

<p>(arba išdo ir pinigų)) priemonės ekonomikai stabilizuoti. Valstybės biudžeto deficitas, valstybės skola (vidaus ir užsienio). Automatiniai stabilizatoriai. Analizuojama valstybės ekonominė politika sprendžiant šiuolaikinius globalius ekonominius sukrėtimus (krizes). Analizuojamas skatinamosios ir stabdančiosios fiskalinės politikos ir monetarinės politikos poveikis.</p>					<p>Tvarūs miestai, Tausojantis žemės ūkis, Žinios apie finansus.</p>	<p>vadovėlis 11–12 klasėms / Aušra Maldeikienė. Vilnius: Tyto alba, 2004.</p>
<p>Šešėlinė ekonomika. B.P. Aptariama šešėlinės ekonomikos priežastys ir poveikis ekonomikai. Nagrinėjami valstybės sprendimai šešėlinei ekonomikai mažinti. Diskutuojama apie šešėlinės ekonomikos (nelegalaus darbo, kontrabandos, mokesčių vengimo ir kt.) poveikį ekonomikai, asmeniniams finansams ir jos prevenciją. Diskutuojama apie sąžiningo mokesčių mokėjimo naudą.</p>	<p>3-4</p>				<p>Antikorupcija.</p>	

	<p>Pajamų nelygybė. B.P. Lorenzo kreivė. Gini indeksas. Pajamų perskirstymas (pervedamieji mokėjimai (angl. transfer payments) namų ūkiams). Skurdas (absoliutusias ir santykinis). Skurdo ratas. Analizuoja pajamų nelygybės problemą, priežastis ir sprendimo būdus. Analizuojama Skurdo rato diagrama. Aptariama skurdo mažinimo strategijos ir skurdo mažinimo būdai. Pagal pateiktus duomenis braižoma ir aiškinama Lorenco kreivė, interpretuojamas Gini indeksas.</p>	4-5				<p>Darnus vystymasis – be skurdo ir bado, Žinios apie finansus.</p>	<p>Ekonomika: vadovėlis 11–12 klasei. Valdemaras Makutėnas, Daiva Makutėnienė. II knyga. Kaunas: Šviesa, 2008</p>
<p>Globalinių ekonominių procesų supratimas</p>	<p>Globalizacija. B.P. Apibūdinami uždaro ir atviros ekonomikos skirtumai. Diskutuojama apie globalizacijos apraiškas ekonomikoje ir politikoje. Analizuojami globalizacijos privalumai ir trūkumai, globalizaciją skatinantys ir ribojantys veiksniai.</p>	3	<p>Analizuoja tarptautinės prekybos poveikį (teikiamą naudą ir galimus pavojus) nacionalinei ekonomikai. Paaiškina, kaip didėjant tarptautinei tarpusavio priklausomybei,</p>	<p>Pažinimo; Komunikavimo; Kūrybiškumo; Pilietiškumo; Kultūrinė; Skaitmeninė; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos.</p>	<p>Atvira ekonomika, ekonominė globalizacija, lengvatinio apmokestinimo zonos (ofšorai), tarptautinė prekyba, eksportas, importas, laisvoji</p>	<p>Nacionalinis saugumas.</p>	<p>Ekonomika ir verslas. Vadovėlis, I II dalis. Raimondas Kuodis, Daiva Strielkūnienė, Danutė Bareikienė. Lietuvos Junior Achievement, Vilnius, 2017.</p>

<p>Tarptautinė prekyba. B.P. Tarptautinės prekybos ribojimai (muitai, kvotos, subsidijos, administraciniai barjerai, standartai, embargas), jų priežastys ir poveikis. Analizuojama tarptautinės prekybos nauda, patiriami iššūkiai ir poveikis suinteresuotoms šalims. Skaičiuojamas, grafiškai vaizduojamas ir interpretuojamas muitų, kvotų ir subsidijų poveikis prekės kiekiui ir kainai. Susipažįstama su Europos ekonominė erdve (EEE), Pasaulio prekybos organizacija (PPO) ir Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO).</p>	<p>4-5</p>	<p>vienos šalies ekonomikos sąlygos ir politiniai sprendimai veikia kitų šalių ekonomikos sąlygas ir politiką. Analizuoja mokėjimų balansą ir valiutos kurso svyravimų pasekmes.</p> <p>1. Analizuoja užsienio investicijas, tarptautinių įmonių vertės kūrimo grandinę ir darbo jėgos migraciją. Diskutuoja apie tarptautinių įmonių plėtros poveikį atskirų šalių rinkoms. Nusako ekonominės globalizacijos teigiamas ir neigiamas pasekmes mažos šalies ekonomikai.</p>	<p>prekyba, muitai, kvotos, subsidijos, muitų sąjunga, embargas, dempingas, valiutos kursas, perkamosios galios paritetas, devalvacija, šalies mokėjimų balansas, užsienio prekybos balansas, prekybos deficitas, Europos sąjunga (ES), tarptautinės organizacijos, Europos laisvosios prekybos asociacija (ELPA), absoliutus ir santykinis pranašumas, regioninė integracija, emigracija, imigracija, darbo jėgos migracija, multinacionalinės kompanijos, užsienio investicijos, Tarptautinis valiutos fondas</p>	<p>Darnus vystymasis – be skurdo ir bado, Finansinė rizika ir grąža.</p>	<p>Ekonomika: vadovėlis 11–12 klasei. Valdemaras Makutėnas, Daiva Makutėnienė. II knyga. Kaunas: Šviesa, 2008</p>
<p>Šalių specializacija. BP. Santykinis ir absoliutus pranašumas. Vertinamas santykinio pranašumo poveikis šalių specializacijai ir tarptautiniams mainams. Pagal pateiktus duomenis nustatomas šalies santykinis ir (arba) absoliutus pranašumas.</p>	<p>4-5</p>	<p>ataskirų šalių rinkoms. Nusako ekonominės globalizacijos teigiamas ir neigiamas pasekmes mažos šalies ekonomikai.</p>	<p>prekyba, muitai, kvotos, subsidijos, muitų sąjunga, embargas, dempingas, valiutos kursas, perkamosios galios paritetas, devalvacija, šalies mokėjimų balansas, užsienio prekybos balansas, prekybos deficitas, Europos sąjunga (ES), tarptautinės organizacijos, Europos laisvosios prekybos asociacija (ELPA), absoliutus ir santykinis pranašumas, regioninė integracija, emigracija, imigracija, darbo jėgos migracija, multinacionalinės kompanijos, užsienio investicijos, Tarptautinis valiutos fondas</p>	<p>Tausojantis žemės ūkis.</p>	<p>Ekonomika: vadovėlis 11–12 klasėms / Aušra Maldeikienė. Vilnius: Tyto alba, 2004. Ekonomika per 31 valandą. Ekonomikos</p>

			2. Paaiškina skirtingų tarptautinių institucijų veiklą, Lietuvos dalyvavimo jose naudą ir įsipareigojimus. Diskutuoja apie klimato kaitos problemas ir jų sprendimo būdus .		(TVF), Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas (ERPB), Europos centrinis bankas (ECB), Pasaulio bankas (PB), Pasaulio prekybos organizacija (PPO), Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO), Europos Komisija (EK).		vadovėlis IX-X kl. TEV, 2015.
	Šalies mokėjimų balansas ir jo dalys. B.P. Valiutos kursas: fiksuotas ir kintantis (plaukiojantis). Tarptautinis valiutos fondas. Analizuojami veiksniai, veikiantys valiutos kursą rinkoje, valiutos kurso pokyčių poveikis tarptautinei prekybai. Skaičiuojamas valiutos kurso pokyčių poveikis prekių ir paslaugų kainoms. Diskutuojama, nuo ko priklauso valiutos kurso svyravimai. Susipažįstama su Lietuvos mokėjimų balansu. Analizuojama, kaip šalies užsienio prekybos balansas yra susijęs su valiutos kurso pokyčiais.	5-6				Nacionalinis saugumas, Žinios apie finansus, Planavimas ir valdymas.	Ekonomika ir verslas. Vadovėlis, II dalis. Raimondas Kuodis, Daiva Strielkūnienė, Danutė Bareikienė. Lietuvos Junior Achievement, Vilnius, 2017.
	Tarptautinė įmonė. B.P. Tiesioginės užsienio investicijos ir jų poveikis ekonomikai. Analizuojamas tarptautinių įmonių plėtros poveikis atskirų šalių rinkoms. Naudojantis	3-4				Migracija.	Vadovėlis. Ekonomika: vadovėlis XI–XII klasei II dalis. Danutė Poškienė, Ginta Railienė,

<p>oficialiais statistikos duomenimis analizuojama Lietuvos tiesioginių užsienio investicijų ir tiesioginių užsienio investicijų Lietuvoje (įmonių skaičiaus, sektorių ir kt.) kitimas.</p>						<p>Marijus Keršys. Vilnius: TEV, 2006.</p>
<p>Ekonominė integracija ir jos etapai. B.P. Migracija, darbo jėgos mobilumas. Migracijos iššūkiai ir galimybės. Analizuojama Lietuvos ekonominė integracija į ES bendrąją rinką. Aptariamas laisvas asmenų judėjimas ir socialinės garantijos ES. Analizuojamos gyventojų migracijos priežastys ir pasekmės valstybių socialiniam ir ekonominiam gyvenimui. Analizuojami migracijos procesai Lietuvoje ir demografinės problemos. Analizuojamos ES politikos priemonės ir jų reikšmė Lietuvos ekonomikai.</p>	<p>2-3</p>				<p>Žmogaus teisės, lygios galimybės, Migracija, Mokymasis visą gyvenimą.</p>	

	<p>Ekonominė integracija ir jos etapai.</p> <p>B.P. Migracija, darbo jėgos mobilumas. Migracijos iššūkiai ir galimybės. Analizuojama Lietuvos ekonominė integracija į ES bendrąją rinką. Aptariamas laisvas asmenų judėjimas ir socialinės garantijos ES. Analizuojamos gyventojų migracijos priežastys ir pasekmės valstybių socialiniam ir ekonominiam gyvenimui. Analizuojami migracijos procesai Lietuvoje ir demografinės problemos. Analizuojamos ES politikos priemonės ir jų reikšmė Lietuvos ekonomikai.</p>	3-4				Nacionalinis saugumas.	<p>Ekonomika ir verslas. Vadovėlis, II dalys.</p> <p>Raimondas Kuodis, Daiva Strielkūnienė, Danutė Bareikienė. Lietuvos Junior Achievement, Vilnius, 2017.</p>
--	---	-----	--	--	--	------------------------	--

<p>Ekonomikos augimas ir ekonomikos plėtra. B.P. Aptariami ekonomikos augimo ir ekonominės plėtros prieštaravimai. Apibūdinamos kliūtys ekonomikos augimui ir ekonominei plėtrai. Kritiškai vertinamas stiprios ekonomikos šalių ekonominio augimo poveikis silpnos ekonomikos šalims. Aptiriamos pagalbos rūšys silpnos ekonomikos šalims. Aptariami pagrindiniai Pasaulio banko ir Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko tikslai.</p>	3-4				Darnus vystymasis – be skurdo ir bado.	
<p>Globalūs iššūkiai. B.P. Analizuojamas globalių iššūkių (klimato kaitos, technologinės raidos, geopolitinių, demografinių pokyčių, migracijos) poveikis ekonomikai. Diskutuojama, kaip, plėtojant ekonomiką, išsaugoti aplinką bei išteklius. Analizuojamos globalių iššūkių priežastys ir pasekmės pasaulio valstybių</p>	4				Aplinkos apsauga, Klimato kaita, Tausojantis žemės ūkis, Atsakingas vartojimas.	Ekonomika ir verslas. Vadovėlis, II dalis. Raimondas Kuodis, Daiva Strielkūnienė, Danutė Bareikienė. Lietuvos Junior Achievement, Vilnius, 2017.

	ir Lietuvos socialiniam bei ekonominiam gyvenimui.						
	Darni (tvary) plėtra. B.P. Darnaus (tvaraus) vystymosi tikslai. Žalioji ekonomika. Žiedinė ekonomika. Aptariama valstybės politika įgyvendinant Europos žaliąjį kursą. Analizuojama darnaus (tvaraus) verslo vystymo reikšmė lokaliu ir globaliu lygiu. Naudojantis Lietuvos ir pasaulio pavyzdžiais, nusakoma darnaus (tvaraus) išteklių naudojimo būtinybė. Analizuojama vartojimo mažinimo, atliekų perdirbimo ir pakartotinio panaudojimo svarba.	5-7				Aplinkos apsauga, Klimato kaita, Tausojantis žemės ūkis, Atsakingas vartojimas.	Ekonomika ir verslas. Vadovėlis, II dalis. Raimondas Kuodis, Daiva Strielkūnienė, Danutė Bareikienė. Lietuvos Junior Achievement, Vilnius, 2017.
Mokytojo nuožiūra rezervinės pamokos		6					
Iš viso per mokslo metus		102 valandos					